

Praveké Karakalpacko	2
Online, quark.sk, 12. 11. 2024, 10:00	
Ráno naživo s JOJ 24	5
Televízia - JOJ 24, Ráno naživo s JOJ 24, 12. 11. 2024, 10:06	
TB rezortu školstva na tému počítačová gramotnosť žiakov	6
Televízia - TA3, Tlačové besedy, 12. 11. 2024, 10:40	
Inovácie posúvajú Slovensko dopredu	7
Tlač, Strojárstvo/Strojírenství, 12. 11. 2024	

Praveké Karakalpacko

12. 11. 2024, 10:00, Zdroj: [quark.sk](#), Autor: Lucia Kráľovičová, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ

Dosah: 2 175 GRP: 0,05 OTS: 0,00 AVE: 207 EUR

Praveké Karakalpacko

Keď sa oddelil polárny a rovníkový oceán, pevnina uväznila zanikajúce vody Turgajského prielivu do Kaspického mora a Aralského jazera (predtým nazývaného Aralské more). Tam, v zemi Karakalpakov, medzi dvoma morami, hľadajú Slováci stopy pravekého života.

Aktumsuk – juhozápadné pobrežie vysychajúceho Aralského jazera, © M. Kundrát

Mnohí Slováci o Karakalpacku (angl. Karakalpakstan) nikdy nepočuli. Ak však vyslovíme názov Aralské jazero, ich pozornosť sa zacieli na východ od Kaspického mora do Strednej Ázie. Na pomedzí západnej časti púšte Kyzylkum, Aralského jazera, Ustjurtskej náhornej plošiny a rieky Amudarja sa rozkladá zem Karakalpakov. Na svetovej mape národov sa objavili koncom 16. storočia, ich pôvod je však doteraz nejasný. Napriek tomu, že žijú v jednom štáte s Uzbekmi, ich kultúra a jazyk sú odlišné; sú podobné kazašským nogajom (názov odvodený od mena chána Nogaja, pravnuka Čingischána).

Podpis dohody o spolupráci medzi **Univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a karakalpackou pobočkou Akadémie vied Uzbekistanu, © INPAL

Zem Karakalpakov

V roku 1873 boli vyčlenení z Chivského chanátu a dostali sa pod vplyv cárskeho Ruska. Po bolševickej revolúcii získalo karakalpacké územie autonómiu v rámci Kazašskej (1920) a neskôr Uzbeckej (1936) sovietskej socialistickej republiky. Sovietizácia priniesla do Karakalpacka ekologickú katastrofu a mimoriadne nebezpečenstvo. Nekontrolovaným zavlažovaním bavlníka sa čerstvá voda zmenila na slanú. V Aralskom mori vyhynuli všetky ryby, zasolila sa pôda v celej pôvodnej delte Amudarje a Aralu hrozí úplné vyschnutie. Aby toho nebolo dosť, v Karakalpacku vyvíjali chemické zbrane (napríklad novičok) a testovali biologické zbrane na zvieratách (napríklad antrax). V súčasnosti je Karakalpacko autonómnou republikou nezávislého Uzbekistanu (1991). Ku karakalpackej národnosti sa hlási len 15 % súčasnej populácie, ktorá sa pohybuje na úrovni 1,2 milióna. Hustota osídlenia je iba sedem obyvateľov na štvorcový kilometer. Približne polovica obyvateľov však žije v hlavnom meste Nukus.

Na území Karakalpacka sa nachádzajú pozostatky centier starovekej chórezmskej civilizácie. Impozantným miestom je čilpická veža ticha, pietne miesto vybudované vyznávačmi zoroastrizmu niekedy medzi 1. storočím pred n. l. a 1. storočím n. l. Okrem archeologického, čaká Karakalpakov v podzemí ďalšie bohatstvo. S pomocou slovenských odborníkov začínajú poznávať svoje prehistorické dedičstvo. Viac sa o slovensko-uzbeckých dinosaurologických výpravách dočítate v mojej pripravovanej knihe Prehistorická Hodvábna cesta.

Otvorenie historicky prvej paleontologickej expozície na území Karakalpacka, © INPAL

Pokračovanie článku si môžete prečítať v časopise Quark 11/2024. Ak chcete mať prístup k exkluzívnemu obsahu pre predplatiteľov, prihláste sa. Ak ešte nie ste naším predplatiteľom, objedajte si predplatné podľa vášho výberu tu.

Martin Kundrát

CIB TIP **UPJŠ** v Košiciach

Mohlo by vás tiež zaujímať...

Odporúčame vám

Časopis Quark vám odporúča aj tieto zaujímavé stránky a portály:

Copyright © 2024 Quark - Magazín o vede a technike

Používanie cookies

Pri používaní tejto stránky dochádza k spracovaniu cookies, ktoré nám pomáhajú zvyšovať kvalitu služieb. Súbor cookies môžete prijať alebo odmietnuť kliknutím na jednotlivé tlačidlá. V prípade odmietnutia bude táto webová stránka spracovávať iba nevyhnuté cookies, ktoré slúžia na zabezpečenie riadnej funkcionality stránky. V prípade, že máte záujem personalizovať nastavenie cookies kliknite na tlačidlo „Nastavenie cookies“.

Upraviť cookies

Nastavenie cookies

Webová stránka quark.sk patrí pod správu CVTI SR. Aktuálne Podmienky ochrany súkromia CVTI SR nájdete na stránke CVTI SR v sekcii Ochrana súkromia.

Pre správny chod tejto stránky sú použité cookies.

Nevyhnutné

Vždy zapnuté

Nevyhnutné cookies zabezpečujú správny chod stránky. Bez týchto cookies by stránka nemusela byť funkčná. Tieto cookies nezberajú žiadne osobné údaje.

Cookie

Dĺžka trvania

Popis

__wpedm_client relácia Technický súbor cookie, ktorý synchronizuje webovú stránku a CMS. Používa sa na aktualizáciu webovej stránky. cookieLawInfo-checkbox-advertisement 1 rok Tento súbor cookie využíva doplnok GDPR Cookie Consent na zaznamenanie súhlasu používateľa pre súbory cookie v kategórii „Reklama“. cookieLawInfo-checkbox-analytics 11 mesiacov Tento súbor cookie využíva doplnok GDPR Cookie Consent na zaznamenanie súhlasu používateľa pre súbory cookie v kategórii „Analytické“. cookieLawInfo-checkbox-necessary 11 months Tento súbor cookie využíva doplnok GDPR Cookie Consent na zaznamenanie súhlasu používateľa pre súbory cookie v kategórii „Nevyhnutné“. CookieLawInfoConsent 1 rok Tento súbor cookie zaznamená predvolený stav tlačidla zodpovedajúcej kategórie. Funguje iba v koordinácii s primárnym súborom cookie. PHPSESSID relácia Tento súbor cookie je natívny pre aplikácie PHP. Súbor cookie sa používa na ukladanie a identifikáciu jedinečného ID relácie používateľa na účely riadenia relácie používateľa na webovej lokalite. Súbor cookie je súbor cookie relácie a vymaže sa, keď sa zatvoria všetky okná prehliadača. viewed_cookie_policy 11 months Tento súbor cookie využíva doplnok GDPR Cookie Consent na zaznamenanie súhlasu používateľa pre súbory cookies. Neukladá žiadne osobné dáta.

Analytické

Analytické cookies sa používajú na pochopenie toho, ako návštevníci interagujú s webovou stránkou. Tieto súbory cookie pomáhajú poskytovať informácie o metrikách, ako je počet návštevníkov, miera odchodov, zdroj návštevnosti atď.

Cookie

Dĺžka trvania

Popis

_ga 2 roky Súbor cookie _ga nainštalovaný službou Google Analytics počíta údaje o návštevníkoch, reláciách a kampaniach a tiež sleduje používanie stránky pre analytický prehľad stránky. Súbor cookie ukladá informácie anonymne a priradzuje náhodne vygenerované číslo na rozpoznanie jedinečných návštevníkov. _gat 1 minúta Používa ho Google Analytics na zníženie počtu žiadostí. _gid 1 deň Súbor cookie _gid nainštalovaný službou Google Analytics ukladá informácie o tom, ako návštevníci používajú webovú stránku, a zároveň vytvára analytickú správu o výkonnosti webovej lokality. Niektoré zo zhromažďovaných údajov zahŕňajú počet návštevníkov, ich zdroj a stránky, ktoré anonymne navštevujú. CONSENT 2 roky YouTube nastavuje tento súbor cookie prostredníctvom vložených videí youtube a zaznamenáva anonymné štatistické údaje.

Reklamné

Reklamné súbory cookie sa používajú na poskytovanie relevantných reklám a marketingových kampaní návštevníkom. Tieto súbory cookie sledujú návštevníkov na webových stránkach a zhromažďujú informácie na poskytovanie prispôbených reklám.

Cookie

Dĺžka trvania

Popis

fr 3 mesiace Facebook nastavuje tento súbor cookie tak, aby používateľom zobrazoval relevantné reklamy sledovaním správania používateľov na webe, na stránkach, ktoré majú Facebook pixel alebo sociálny doplnok Facebook. sb 2 roky Tento súbor cookie používa

Facebook na kontrolu svojich funkcií, zhromažďovanie jazykových nastavení a zdieľanie stránok. VISITOR_INFO1_LIVE 5 mesiacov a 27 dní Súbor cookie nastavený službou YouTube na meranie šírky pásma, ktorý určuje, či používateľ získa nové alebo staré rozhranie prehrávača. YSC relácia Súbor cookie YSC nastavuje Youtube a používa sa na sledovanie zhladnutí vložených videí cez stránku Youtube. yt-remote-connected-devices Toto cookie ukladá predvoľby prehrávača videa používateľa pomocou vloženého videa YouTube. yt-remote-device-id Toto cookie ukladá predvoľby prehrávača videa používateľa pomocou vloženého videa YouTube.

Autor: Lucia Kráľovičová

Ráno naživo s JOJ 24 [📄](#)

📅 12. 11. 2024, 10:06, Relácia: **Ráno naživo s JOJ 24**, Stanica: **JOJ 24**, Vydavateľ: **Slovenská produkčná, a.s.**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

[strojový prepis] ...My realizujeme spolu v partnerstve s **univerzitou Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a Univerzitou Komenského veľký národný projekt práve s týmto istým názvom, digitálna transformácia vo vzdelávaní, ale bodu, kde okrem podpory vzdelávacej podpory tzv. školských digitálnych koordinátorov, ktorí zastrešujú v rámci vzdelávania na škole práve takú operatívnu pomoc...

TB rezortu školstva na tému počítačová gramotnosť žiakov [🔗](#)

📅 12. 11. 2024, 10:40, Relácia: **Tlačové besedy** [🔗](#), Stanica: TA3, Vydavateľ: C.E.N. s.r.o., Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 8 875 GRP: 0,20 OTS: 0,00 AVE: 7148 EUR

[strojový prepis] ...páči pani generálna riaditeľka kanoistka dobrý deň prajem dovoľte aby som za národný inštitút vzdelávania mládeže priblížila aj ďalšie aktivity alebo iniciatívy ktoré robíme v rámci už spomenutých štyridsiatich programov zmien v oblasti vzdelávania a hlavne chcem sa sústrediť na digitálnu transformáciu vo vzdelávaní my realizujeme spolu v partnerstve s **univerzitou**...

Inovácie posúvajú Slovensko dopredu

12. 11. 2024, Zdroj: **Strojárstvo/Strojrenstvá**, Strana: 62, Vydavateľ: MEDIA/ST, s.r.o., Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

Dosah: 67 500 GRP: 1,50 OTS: 0,02 AVE: 2199 EUR

Inovácie posúvajú Slovensko dopredu

Rubrika: veľtrhy, výstavy, konferencie

Najväčšiu inovačnú a technologickú konferenciu s veľtrhom SlovakiaTech Fórum-Expo 2024 hostili Košice. Kým prvý ročník ponúkol len 20 rečníkov a navštívilo ho asi 300 ľudí, terazší 6. ročník doslova lámal rekordy.

Na podujatí sa počas dvoch dní na troch pódiiach predstavilo 124 domácich a zahraničných spíkrov a v sekcii Expo až 41 vystavovateľov. Celkovo si počas dvoch dní festival inovácií pozrelo až 4 120 návštevníkov, z čoho polovicu tvorili študenti stredných a vysokých škôl.

Prepájanie ekosystémov

Prezidentom a zakladateľom SlovakiaTechu je Juraj Miškov, podľa ktorého je „cieľom prepájať inovačný ekosystém a to je to, čo tu dlhé roky chýbalo. Vláda si robila svoje vládne materiály za zavretými dverami, akademici si robili výskumy na svojich univerzitách a firmy sa venovali zarábaniu peňazí. No a my na SlovakiaTechu sa snažíme prepájať tieto zložky, aby vznikol jeden efektívny trojuholník, spájajúci vedu, firmy a vládu, ktorý posunie Slovensko v inováciách dopredu.“

Slogan dvojdnového podujatia znel „Future of mobility“. Okrem budúcnosti dopravy študenti, vývojári, vedci, startupisti a zástupcovia firiem aj štátu na konferencii hovorili aj o smart domácnostiach, udržateľnosti, digitalizácii a kybernetickej bezpečnosti. Na SlovakiaTechu celkovo odznelo 50 odborných prezentácií, 18 panelových diskusií a osem workshopov. Podľa Miškova evidujú za uplynulé ročníky podujatia veľa úspešných príbehov aj vďaka networkingu, teda vytvárania obchodných vzťahov. „Mnohé z akademických tímov, ktoré tu prezentujú svoje výskumné projekty, získali sponzora, ktorý ich tu videl, alebo založili nejakú spoločnú firmu“, dodal. Pripomenul, že cieľom SlovakiaTechu je prilákať najmä mladú generáciu k oblastiam ako sú veda, výskum a vývoj, ktoré sú zárukou konkurencieschopnosti a úspechu každej krajiny. „Teší ma, že sme chodia vo veľkom počte stredoškôláci a aj vysokoškôláci. Snažíme sa ich inšpirovať pretože inovácie a technológie sú budúcnosť a bez nich táto krajina jednoducho neprežije,“ zdôraznil Miškov, ktorý je aj bývalým ministrom hospodárstva.

Koordinácia výskumu

SlovakiaTech 2024 podporil aj podpredseda vlády pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku Peter Kmec, ktorý uviedol: „Slovensko má potenciál byť inovačným lídrom, no na to potrebuje spoluprácu medzi podnikmi, výskumnými inštitúciami a vládou. A práve preto je SlovakiaTech dôležitým podujatím.“ Ako vicepremiér dodal, že „v oblasti výskumu, vývoja a inovácií úrad pripravuje nový zákon, ktorý zlepší koordináciu týchto oblastí a optimalizuje poskytovanie podpory pre výskumný sektor prostredníctvom agentúr.“ Na SlovakiaTechu P. Kmec zároveň predstavil investície zo zelenej kapitoly REPowerEU, ktoré prinesú inovácie v obsahu vzdelávania stredných odborných škôl. „Uvedomujeme si, že je najvyšší čas, aby na zmenu prístupu ku klíme reagoval aj slovenský vzdelávací systém,“ uviedol vicepremiér.

V Košiciach predstavili aj holografického asistenta na živú komunikáciu a prvýkrát v histórii SlovakiaTechu vystúpili niektorí rečníci aj vďaka tejto technológii v takzvanom „holoboxe“. Hneď na otvorení konferencie sa takto mohol návštevníkom virtuálne prihovoriť aj prezident republiky Peter Pellegrini, ktorý bol v tom čase už na pracovnej ceste v USA. Súčasťou inovačno-technologického festivalu SlovakiaTech 2024 bola aj výstavná časť EXPO, v ktorej si návštevníci mohli vyskúšať pilotovanie bojového vrtníka, pomocou VRM – simulátora, alebo vlakový tréner simulujúci jazdu z kabíny rušňovodiča. K veľmi populárnym zastávkam patrila aj virtuálna realita. Lákadlom bol nesporne aj štvornohý autonómny robot ARTABAN podobný psovi, ktorý je určený na prácu v ťažko dostupných terénoch, pri živelných pohromách a záchranných prácach. Návštevníkom sa predstavili aj expozície piatich slovenských univerzít: Technickej univerzity v Košiciach, **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, Žilinskej univerzity a Univerzity veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach.

Organizátorom podujatia SlovakiaTechu je nezisková organizácia – SlovakiaTech.

Vysoké školy predstavili moderné spôsoby prípravy svojich študentov. Súčasťou festivalu bola výstavná časť EXPO.

Autor: text/foto Tibor Šuľa